

200. výročie Prešovského biskupstva

Dátum: 26.12.2017

Téma: 200. výročie Prešovského biskupstva

Ročník: ôsmy

Trieda: 9.A, 9.B, 9.C,

Ciele vyučovacej hodiny

Kognitívny: Konkretizovať, poznať históriu Cirkvi vo všeobecnosti, históriu cirkvi na Slovensku, históriu prešovského biskupstva

Afektívny: Zhodnotiť a oceniť potrebu a dôležitosť podieľania sa človeka na vytváraní rodiny, ktorou je cirkev

Psychomotorický: Formovať postoj osobnej zodpovednosti voči Bohu skrze následníkov Ježiša Krista- biskupov

Osvojiť si konkrétne spôsoby úcty voči hlave cirkvi vo svete ale aj vo svojej eparchii

Pomôcky: pojmová mapa, obrazy biskupov a správcov eparchie, Sväté Písmo, plagát, interaktívna tabuľa,

Metódy: zamyslenie, pojmová mapa, rozhovor, tvorba plagátu, práca s biblickým textom

Stratégia vyučovacej hodiny: vysvetľujúca, problémová, praktická, kombinovaná, expozičná

Priebeh a časové rozvrhnutie vyučovacej hodiny:

Pozdrav: Sláva Isusu Christu

Modlitba: Otče náš

Zápis do triednej knihy: téma a absencia žiakov

ÚVOD:

1. Motivácia- pojmová mapa

Čo patrí neodmysliteľne k životu človeka? Čoho sa to týka?

Aký vplyv má viera v Boha na jednotlivca?

Kto sa podieľa na vytváraní spoločenstva - Cirkvi?

Kto je zodpovedný za vytváranie spoločného dobra v cirkvi?

Kto je na samotnom vrchole v systéme cirkvi?

Akú máme my kresťania úlohu na vytváraní spoločného dobra?

Tým, že som pokrstený, čím som sa stal?

Som členom akej cirkvi? Akého vierovyznania?

Kto je mojím biskupom? Kde ma sídlo biskupský úrad, v ktorom meste a ako sa nazýva?

Čo si myslíte, pred koľkými rokmi vznikol tento úrad, kto je jeho zakladateľom?

Vedel by mi niekto približne povedať, koľké výročie budeme sláviť prešovského biskupstva v roku 2018?

2. Rozhovor

Aj Sväté Písmo nám hovorí o tomto úrade biskupa: Pôvodne to boli presbyteri, ktorí dohliadali vo všeobecnosti nad každou cirkvou, lebo mali poslanie pásť Božie stádo podľa obrazu Krista - vzoru pastierov. Podľa pastierskych listov vidno, že v každom spoločenstve je iba jeden biskup, vybraný spomedzi presbyterov (1 Tim 1,5-9).

Delegovanie riadiacich funkcií, ktoré boli prvotne prenesené na apoštolov ukazuje, že organizácia cirkvi sa postupne vyvíjala. Keď už nebolo apoštolov táto organizácia sa ustálila v trojstupňovej hierarchii:

biskup

kňaz

diakon.

Charizma potrebná na výkon ich funkcie sa udeľuje od počiatku rovnako - teda obradom vkladania rúk (2 Tim 1,6).

HLAVNÁ ČASŤ

A.Práca s obrazom biskupa

Vysokopreosvietenosť vladyka Ján (Babjak) (* 28. október 1953, Hažín nad Cirochou) je arcibiskup prešovskej archieparchie a najvyšší hierarcha – metropolita Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku.

Arcibiskupom a metropolitom je Ján Babjak SJ. Do úradu prešovského eparchu ho menoval pápež Ján Pavol II. 11. decembra 2002. Biskupskú konsekráciu prijal z rúk Jána Pavla II. v Bazilike sv. Petra v Ríme 6. januára 2003. Intronizácia sa uskutočnila 18. januára 2003 v Prešove. 30. januára 2008 pápež Benedikt XVI. v súvislosti s novým kánonickým

usporiadaním Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku vymenoval Jána Babjaka za prvého prešovského arcibiskupa a metropolitu.

Gréckokatolícke arcibiskupstvo Prešov alebo Prešovská archieparchia alebo Prešovská gréckokatolícka archieparchia alebo zriedkavejšie Prešovská gréckokatolícka arcieparchia je metropolitná archieparchia Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku sui iuris so sídlom v Prešove. Na jej čele od roku 2003 stojí arcibiskup a metropolita Ján Babjak SJ.

V súčasnosti je Prešovská archieparchia bez pomocného biskupa. Pápež František vymenoval 19. apríla 2013 pomocného biskupa pre Prešovskú archieparchiu otca Milana Lacha SJ. Jeho chirotonia sa uskutočnila v Ľutíne 1. júna 2013. Vladyka Milan Lach bol 24. júna 2017 menovaný za apoštolského administrátora Eparchie Parma pre Ruténov v USA. V rokoch 1992 – 1997 bol pomocným biskupom Milan Chatur, ktorý bol v roku 1997 vymenovaný za exarchu Košického exarchátu.

B. Prešovské biskupstvo- 200 rokov a dejiny cirkvi na Slovensku

Dejiny

Veľká Morava

Historicky podložené počiatky kresťanstva sa na Slovensku datujú do obdobia Veľkej Moravy, do 9. storočia, kedy knieža Rastislav sa v roku 862 obracia so žiadosťou na byzantského cisára Michala III., aby vyslal na Veľkú Moravu biskupa, ktorý by položil základy samostatnej veľkomoravskej cirkevnej správy. Byzantský cisár Michal III. a patriarcha Fótios vybrali na túto misiu učenca (filozofa) Konštantína a jeho brata Metoda zo Solúna – v jeho okolí časť obyvateľstva hovorila sloviensky. V roku 863 ich poveril šíriť kresťanstvo a vzdelanosť na Veľkej Morave. Konštantín zostavil nové slovienske písmo, ktoré použil na preklad bohoslužobných kníh do staroslovienčiny. Pomáhali mu pri tom brat Metod a učeníci (Sedmopočetníci) Kliment, Sáva, Naum, Vavrínek a Angelár.

Situácia v stredoveku

Obdobie stredoveku prinieslo ďalšie významné zmeny v cirkevnej oblasti. V roku 1054 vyvrcholili nezhody medzi Rímom a Carihradom schizmou (v cirkevných a aj vo všeobecných dejinách to znamená veľký cirkevný rozkol).

Uzavretie únie

Gréckokatolícka cirkev uzavrela úniu s Katolíckou cirkvou 24. apríla r. 1646.

Obdobie po únii

V 18. storočí si rímskokatolícki biskupi z Jágru začali nárokovat' moc nad mukačevskými biskupmi, ktorých považovali za svojich obradových vikárov. Na presadenie svojich nárokov sa neštítali použiť ani vojenskú silu. Situáciu vyriešil až zásah cisárovnej Márie Terézie, na jej podnet rímsky pápež Klement XIV. vydal bulu 19. septembra 1771 Eximia Regalium, ktorou definitívne vyriešil otázku postavenia Mukačevskej eparchie (nanovo ju erigoval). Prešovské biskupstvo sa vyčlenilo z Mukačevskej eparchie bulou Pia VII. Relata Semperdña 22. septembra 1818 (resp. rozhodnutím cisára Františka I. 3. novembra 1815). Prvým biskupom sa stal Gregor Tarkovič,[15] ktorý začal s budovaním eparchie (biskupstva). Tá pri svojom vzniku mala 194 farností s asi 150-tisíc veriacimi. V jeho diele pokračoval biskup Jozef Gaganec

Archieparchia bola zriadená ako eparchia 3. novembra 1815 cisárom Františkom I. (na základe patronátneho práva) a kanonicky erigovaná 22. septembra 1818 rímskym pápežom Piom VII. bulou Relata Semper. Prešovská eparchia bola vyčlenená z územia pôvodnej Mukačevskej gréckokatolíckej eparchie. Dňa 30. januára 2008 rímsky pápež Benedikt XVI. túto eparchiu povýšil na archieparchiu a zároveň zriadil Prešovskú gréckokatolícku metropoliu.

História Prešovského arcibiskupstva

ornamentPrešovské biskupstvo bolo oficiálne zriadené 22. septembra 1818 bulou pápeža Pia VII. Relata semper vyčlenením z Mukačevskej eparchie. Nová eparchia zahrňovala 193 farností a 150 000 veriacich. Za sídlo biskupstva bolo stanovené mesto Prešov, podľa ktorého nesie názov. Biskupskou rezidenciou sa stal minoritský kláštor, vtedajší chrám patriaci ku kláštoru bol povýšený na katedrálu.

Bula Relata semper obsahuje konkrétne smernice:

Pápež vyhlasuje Prešov za biskupské mesto.

Chrám sv. Jána Krstiteľa v tomto meste vyhlasuje za katedrálu.

Ustanovuje kapitolu z piatich kanonikov.

Biskupská rezidencia bude v budove pripojenej ku katedrále.

Územie biskupstva sa rozprestiera na šiestich úplných župách – Abauj, Borsov, Gemer, Spiš a Turňa. Zo Zemplínskej župy severná časť, t.j. dekanáty: Hostovický, Humenský, Medzilaborecký, Stropkovský a Vranovský. Južný Zemplín ostáva i naďalej v Mukačevskej eparchii. Na celom území bolo 193 parochií a žilo tam 149 987 veriacich gréckokatolíkov.

Biskup bude mať plat 6000 zlatých a úmerne tomu sú spomenuté aj platy kanonikov. O to sa mal postarať cisár František I.

Prešovský biskup má plné právo nad všetkými gréckokatolíkmi, nemá sa miešať do záležitostí rímskokatolíkov a ich biskupov.

Biskupstvo bude patriť ako sufragánne pod Ostrihom, ostrihomský arcibiskup bude mať právo metropolitu.

Od roku 1918 po rok 1948

Pri vzniku prvej ČSR v roku 1918 odmietol vtedajší biskup Štefan Novák zložiť sľub vernosti novej republike a ako maďarofil emigroval do Maďarska.

V septembri 1926 bol za nového administrátora eparchie vymenovaný Pavol Peter Gojdič,[18] baziliánsky mních rusínskej národnosti, ktorý sa svojho úradu ujal vo februári 1927,[19] od marca ako titulárny biskup. Všestranne rozvíjal a zveľaďoval eparchiu, zriadil sirotinec, reálne gymnázium, podporoval náboženský a sociálny progres svojich veriacich, u ktorých sa tešil mimoriadne veľkej obľube. Eparchiu viedol aj v ťažkých rokoch II. svetovej vojny, od júla 1940 ako sídelný biskup. Podľa schematizmu z roku 1948 mala Gréckokatolícka cirkev v ČSR 345 duchovných, 242 systematizovaných farských úradov, 11 kaplanských miest, 241 farských chrámov, 171 filiálnych chrámov, 49 kaplniek a vyše 305 600 veriacich.

Likvidácia Gréckokatolíckej cirkvi komunistami

Kalich horkosti bolo biskupovi Gojdičovi súdené vypiť do dna až po komunistickom puči v roku 1948. KSČ sa usilovala zničiť Gréckokatolícku cirkev, ktorá sa podľa želania komunistických ideológov mala „vrátiť do lona Svätej matky Pravoslávnej cirkvi“. Keďže na

území Česko-Slovenska bolo iba niekoľko pravoslávnych farností, ktoré vytvorili ruskí emigranti (poväčšine bielogvardejci) utekajúci pred Leninom v roku 1918, boli tu privázaní agenti KGB, z ktorých sa stávali pravoslávni kňazi. Biskup Gojdič bol spolu so svojim pomocným biskupom Vasilom Hopkom internovaný. V Prešove sa uskutočnil 28. apríla 1950[20] tzv. Sobor (t. j. snem, synoda), ktorý „pričlenil“ všetkých gréckokatolíckych veriacich k Pravoslávnej cirkvi a znamenal faktickú likvidáciu Gréckokatolíckej cirkvi v Česko-Slovensku. Štatistické čísla uvádzajú, že z 328 gréckokatolíckych kňazov sa 283 odmietlo stať pravoslávnymi kňazmi, 45 súhlasilo, ale nakoniec tak učinilo iba 23.[21] Kňazi, ktorí odmietli, boli buď uväznení, alebo boli aj so svojimi rodinami vyvezení (najčastejšie do severných Čiech) a naďalej boli rôznymi formami perzekvovaní. Niektorí kňazi, ktorých sa štátnej moci nepodarilo dolapiť, tajne vysluhovali sviatosti po dedinách v rodinných domoch. Biskup Pavol Peter Gojdič bol v roku 1951 v procese spolu s biskupmi Jánom Vojtaššákom a Michalom Buzalkom odsúdený na doživotie.[22] Vo väzení v deň svojich 72. narodením, 17. júla 1960, zomiera. Vasil Hopko v ťažkom žalári strávil 14 rokov. Všetok majetok Gréckokatolíckej cirkvi sa stal majetkom Pravoslávnej cirkvi.

Roky 1968 – 1989

Počas tzv. „Pražskej jari“ bola Gréckokatolícka cirkev vládny nariadením č. 70/1968 Zb. zo dňa 13. júna 1968 obnovená.[23] Pravoslávna cirkev však vrátila len niekoľko objektov, ktoré patrili do roku 1950 gréckokatolíkom. Z internácie sa vrátili kňazi, ktorí sa pustili do dušpastierskej práce. Biskup Vasil Hopko sa ujal vedenia eparchie. Keďže však dlhoročné väzenie zanechalo na jeho zdraví stopy, Svätá stolica vymenovala o. Mons. Jána Hirku za ordinára a apoštolského administrátora s právami rezidenčného biskupa. Ale tak isto ako Rímskokatolícka cirkev aj cirkev Gréckokatolícka pod komunistickým jarmom normalizácie len živorila. Až do Nežnej revolúcie a pádu totalitného režimu v roku 1989. Od roku 1969 začala cirkev vydávať svoj oficiálny časopis Slovo.

Slobodné pomery

Po roku 1989 dochádza k oživeniu cirkevného života. Prešovským biskupom sa stáva vladyka Ján Hirka, ktorý bol vysvätený (konsekrovaný) na biskupa 17. februára 1990 v Prešove Jozefom kardinálom Tomkom. Obnovenie činnosti sprevádzal veľký nedostatok kňazov. Väčšina cirkevných objektov bola poškodená a takmer nefunkčná. Nedostatočné bolo náboženské vzdelanie mládeže a aj duchovná starostlivosť o veriacich. Zvlášť náročné bolo majetkovoprávne vysporiadanie s Pravoslávnou cirkvou. Okrem základe masovej intervencie veriacich v Bratislave bolo prijaté uznesenie č. 211/1990 Zb. zo dňa 29. mája 1990, ktoré rozhodlo o prinavrátení vlastníckych práv na cirkevné objekty, ktoré boli až do roku 1950 majetkom Gréckokatolíckej cirkvi a boli protiprávne odovzdané Pravoslávnej cirkvi. Medzi najdôležitejšie udalosti v období nového rozvoja Gréckokatolíckej cirkvi bolo znovuotvorenie Gréckokatolíckeho kňazského seminára a zriadenie Gréckokatolíckej

bohosloveckej fakulty UPJŠ (dnešnej Prešovskej univerzity) v roku 1990. Duchovný a vzdelávací proces začal v eparchii výrazne ožívať. Začali sa otvárať základné a stredné cirkevné školy, otvorilo sa cirkevné gymnázium v Trebišove. Pápež Ján Pavol II. vymenoval 11. januára 1992 vladyku J.P. Milana Chautura, CSsR za pomocného biskupa Prešovskej eparchie. Vysvätený (konsekrovaný) bol 29. februára 1992. Rímsky pápež Ján Pavol II. pri svojej návšteve Slovenska v roku 1995 navštívil aj Prešov, kde slávil akatist k Bohorodičke. Počas homílie vyzval gréckokatolíkov, aby s láskou a dôsledne zachovávali svoj obrad.

C. Projektová úloha:

Učiteľ rozdelí žiakov do skupín, rozdá im fotografie biskupov a žiaci vytvoria plagát, podľa poradia pôsobenia, ukážka na interaktívnej tabuli, k danému biskupovi napíšu krátku charakteristiku, ktorú si nájdu na internete

Archieparchiálni arcibiskupi

Ján Babjak (2008 –)

Eparchiálni biskupi

Ján Babjak (2002 – 2008)

Ján Hirka (1990 – 2002)

bl. Pavol Peter Gojdič OSBM (1927 – 1960)

Štefan Novák (1913 – 1918)

Ján Vályi (1882 – 1911)

Mikuláš Tóth (1876 – 1882)

Jozef Gaganec (1843 – 1875)

Gregor Tarkovič (1818 – 1841)

Pomocní biskupi

Milan Lach, pomocný biskup (2013 – 2017)

Milan Chatur, pomocný biskup (1992 – 1997)

bl. Vasil' Hopko, pomocný biskup (1947 – 19

Záver :

Hoci Gréckokatolícka cirkev zažila neraz kalich horkosti, zvládla to s Božou pomocou a vďaka takým služobníkom Ježiša Krista, akými boli a sú biskupi prešovského biskupstva. Ich obetavosťou a zásluhou v dnešnej dobe, je rok 2018 jubilejným rokom 200. výročia prešovského biskupstva. Aj my tým, že sme pokrstení, že sme členmi rodiny- cirkvi, máme mať v sebe odhodlanie pre budovanie a vytváranie spoločenstva, lebo ako jedinec, každý je dôležitý a potrebný, pri tom čo je pre človeka neodmysliteľnou súčasťou jeho života.

Týmto biskupom patrí úcta a vrúcna modlitba zo srdca.

Domáca úloha: Pomodliť sa za biskupov a všetkých, ktorí sa podieľali na záchrane Gréckokatolíckej cirkvi a na záchrane prešovského biskupstva.